

Keskustan vaaliohjelma

VASTUUNOTTO

Terveysteksti – vastuuta omasta hyvinvoinnista

Meillä on suuri vastuu omasta ja lähimmäistemme hyvinvoinnista. Vaikutamme näihin asioihin elintavoillamme ja muilla valinnoillamme. Yhteiskunnan tehtävänä on luoda edellytykset ihmisten omalle vastuunotolle. Esimerkiksi omahoitoa ja kuntoutusta on uudistettava tukemaan ihmisten terveyttä, jaksamista ja työssäkäyntiä.

Liikunta- ja kulttuuripalvelut tukevat hyvinvointia ja terveyttä. Julkisilla varoilla on tuettava erityisesti omaehtoisia, mahdollisimman monet väestöryhmät saavuttavia harrastusmahdollisuuksia. Lapsille, nuorille ja vähävaraisille on varmistettava riittävästi maksuttomia ja edullisia matalan kynnyksen kulttuuri- ja liikuntamahdollisuuksia, myös tilaisuuksia kokeilla uusia harrastuksia. Ikäihmisten liikkumisen tarpeista on huolehdittava.

Suomi tarvitsee alkoholin käyttöön kansalliset asennetalkoot. Alkoholin aiheuttamia kustannuksia yhteiskunnalle on vähennettävä. Humalahakuisesta juomakulttuurista on päästävä kohti kohtuukäyttöä. Päihdehuollon ja -hoidon vaikuttavuutta on parannettava.

Aikaa lähimmäisille, tilaa vapaaehtoistyölle

Ihmiset kantavat vastuuta lähimmäisistään antamalla heille aikaansa ja arkipäivän apua. Se on paitsi inhimillisesti, myös kansantaloutemme kannalta korvaamattoman arvokasta.

Monet suomalaiset toimivat myös järjestöissä ja muussa vapaaehtoistyössä. Tämän toiminnan perusedellytykset, etenkin pitkäjänteinen rahoitus, on turvattava. Seuroja ja järjestöjä rasittavia normeja ja byrokratiaa on purettava. On sallittava esimerkiksi matkakulujen korvaaminen ja ruoan tarjoaminen vapaaehtoistoimijoille. Julkisia tiloja ja välineitä on tarjottava yhä enemmän vapaaehtoistoimijoiden käyttöön.

Vapaaehtoistoimijoiden asiantuntemusta pitää hyödyntää nykyistä paremmin. Heitä pitää kuulla entistä useammin jo asioiden valmisteluvaiheessa sekä ottaa mukaan palvelujen uudistamiseen, suunnitteluun ja tuottamiseen.

Puhdas ympäristö jälkipolville

Ilmastonmuutos on pysäytettävä. Kaikkien maiden on yhdessä asetettava raamit ja pelisäännöt päästöille ja ilmastoponnisteluille. Suomessa tulee lopettaa kivihiihen käyttö ja vähentää fossiilisen öljyn käyttöä kolmannekseen 2030-luvulle mennessä. Hiiletön Helsinki 2025 –hanke on käynnistettävä. Uusiutuvan käyttöä lisätään verotuksen painopistettä muuttamalla ja normitusta helpottamalla.

Suomen on etsittävä käytännönläheisiä ratkaisuja maailmalajuisiin haasteisiin, ilmastonmuutokseen sekä ruoka-, vesi- ja energiapulaan. Niiden ratkaisemisesta syntyy myös uusia työpaikkoja biotalouteen ja puhtaan teknologian yrityksiin sekä elintarviketeollisuuteen.

Luonnon monimuotoisuutta pitää varjella ennen kaikkea Etelä-Suomen metsänsuojeluohjelman Metson kaltaisilla vapaaehtoisuuteen perustuvilla keinoilla. Suomen, muiden Itämeren reunavaltioiden ja EU:n on kannettava yhdessä vastuunsa yhteisen meremme pelastamisesta. Esimerkiksi ravinnekierron tehostaminen ja siihen liittyvät tekniset ratkaisut parantavat sekä Itämeren että sisävesien tilaa ja voivat samalla luoda maahamme uusia työpaikkoja.

Ihmisten on saatava asua toiveidensa ja elämäntilanteidensa mukaisesti missä ja miten he haluavat. Rakentaminen ja asuminen tarvitsevat omat normitalkoonsa. On perattava läpi rakentamista vaikeuttavat määräykset niin kaupungeissa kuin maaseudullakin.

Kosteus- ja homeongelmien ehkäisyssä tarvitaan kansallinen ryhtiliike. Se tarkoittaa parempaa osaamista ja vastuunkantoa niin rakennusten tilaamisessa, suunnittelussa, valvonnassa, itse rakentamisessa kuin tilojen käytössäkin.

Vähemmän normeja, enemmän luottamusta

Suomessa tarvitaan yhteen hiileen puhaltamista. Yhteiskunnan ja lähiyhteisöjen turvaverkkojen pitää toimia. Ehyessä yhteiskunnassa kaveria autetaan, ihmisiä kohdellaan oikeudenmukaisesti, heillä on mahdollisuus osallistua ja kansalaiset noudattavat yhdessä sovittuja pelisääntöjä.

Suomalaiset tarvitsevat ylenmääräisten normien sijaan lisää keskinäistä luottamusta. Välttämättömiin uudistuksiin, kilpailukyvyn parantamiseen ja työllisyyden nostoon tarvitaan yhteiskuntasopimusta – poikkeuksellisen vahvaa ja sitoutuvaa yhteistyötä hallituksen, eduskunnan, työmarkkinajärjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden välillä.

Valtion pitää lisätä luottamusta ennen kaikkea johdonmukaisella ja pitkäjänteisellä päätöksenteolla. Julkisen sektorin johtamisjärjestelmä pitää uudistaa alkaen valtioneuvoston työskentelystä. Valtion tilinpitokäytäntö pitää muuttaa.

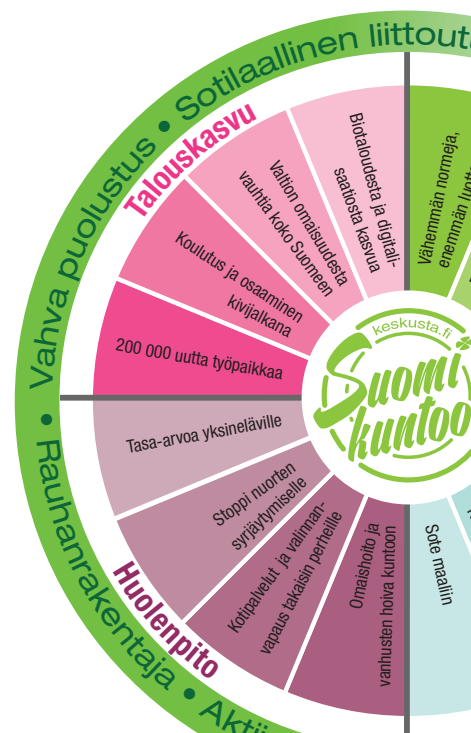
Julkinen sektori pitää muuttaa jarrusta mahdollistajaksi – yrittämisen ja työnteon kannustajaksi. Turhaa normitusta pitää purkaa. Lupien, valitusten ja muiden asioiden käsittelylle tarvitaan selkeät aikarajat. Julkisen hallinnon sujuvuudesta pitää tehdä Suomelle kilpailuetu.

TALOUSKASVU

200 000 uutta työpaikkaa

Taloutemme näivettymiskierre on katkaistava. Tarvitsemme yksityiselle sektorille 200 000 uutta työpaikkaa kymmenessä vuodessa. Se edellyttää kasvun luomista erityisesti uusille toimialoille kuten bio- ja luovaan talouteen. Perinteisiä toimialojamme on uudistettava ja vahvistettava.

Yhteiskuntasopimuksella on parannettava yritystemme kilpailukykyä. Verotuksen on kannustettava yrittäjyyteen, riskinottoon ja työnteoon. Toimeliaisuutta ja kilpailua rajoittavaa sääntelyä on purettava. ETA-alueen ulkopuolelta tulevan työvoiman tarveharkinta on poistettava.

Yritystoimintaa ja kansalaisten arkea tukevan liikennepolitiikan painopistettä pitää siirtää uusista kalliista hankkeista teiden, ratojen ja muiden väylien kunnossa- ja ylläpitoon.

Työuria on pidennettävä. Eläkeratkaisun lisäksi tarvitsemme yhä nopeampaa valmistumista työelämään, työkyvyn ylläpitoa ja kuntoutusta, osatyökykyisten osaamisen hyödyntämistä ja entistä parempaa työhyvinvointia. Työmarkkinoita pitää uudistaa niin, että samaan aikaan vahvistetaan työntekijän turvaa ja lisätään joustoja työnantajalle.

Sosiaaliturvaa pitää kehittää siten, että se turvaa ihmisen perustoimeentulon ja samalla kannustaa työn vastaanottamiseen. Perustulon toimivuutta tulee testata ja kehittää alueellisten kokeilujen kautta.

On haettava keinoja investointien vauhdittamiseksi sekä tuotekehitys- ja tutkimustoiminnan bruttokansantuoteosuuden nostamiseksi lähemmäs neljän prosentin tavoitetta. Yrityksiä voidaan kannustaa tähän ottamalla käyttöön Viron veromallin sijasta sovellus jakamattoman voiton varausjärjestelmästä.

Koulutus ja osaaminen kivijalkana

Suomesta on tehtävä luovuuden, osaamisen ja uusien oppimisympäristöjen mallimaa. Tasa-arvoinen perusopetus ja koulutuksen saavutettavuus koko maassa on turvattava. Koulupudokkaiden määrää on vähennettävä.

Lapsen oikeutta varhaiskasvatukseen on edistettävä. Perusopetuksen oppimistavat ja koulupäivän rakenne on uudistettava. Mobiilien oppimisympäristöjen ja pelinomaisen oppimisen käyttöä on lisättävä. Tavoitteeksi on asetettava tunti liikuntaa koulupäivän aikana.

Lukio on voitava käydä kotoa käsin. Ammatillisen koulutuksen verkon on oltava alueellisesti kattava. Ammatillisen koulutuksen kestoa on tiivistettävä huolehtien opiskelijoiden jatko-opintokelpoisuuden säilymisestä. Nuorten oppisopimuskoulutus on muutettava koulutus sopimukseksi.

Koulutuksen byrokratiaa ja turhia normeja on karsittava. Eri koulutusasteiden ja koulutusmuotojen tiiviimpi yhteistyö on mahdollistettava. Kokeilut on otettava osaksi koulutusjärjestelmän uudistamista, esimerkiksi etä- ja nettiopetus lukioissa ja venäjän kieli Itä-Suomessa.

Koulutusvienti on saatava kunnolla vauhtiin. Lukukausimaksut EU/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille on mahdollistettava.

Valtion omaisuudesta vauhtia koko Suomeen

Valtion omaisuutta ei pidä myydä valtionalouden alijäämän ja syömävelan kattamiseksi. Sillä pitää luoda uutta yrittäjyyttä ja uusia työpaikkoja. Riittävän rahoituksen saanti on yritysten kasvun merkittävä pullonkaula. Yksi ratkaisu tähän on kasvurahasto.

Valtion tase eli omaisuus pitää laittaa paremmin töihin. Keskusta käyttäisi pienen osan, esimerkiksi 1,5 miljardia valtion noin 30 miljardin yritysomaisuudesta, seuraavan 10 vuoden aikana vauhdittamaan yritysten kasvua. Kasvurahasto toteutettaisiin nykyisten toimijoiden, kuten Suomen Teollisuussijoitus Oy:n, Finnvera Oyj:n sekä yksityisten toimijoiden kautta kannattavan yritystoiminnan kriteerit täyttäviin kohteisiin siten, että yksityinen raha kulkee aina edellä. Edellä mainitut vakiintuneet toimijat tarvitsevat kuitenkin kipeästi uusia työkaluja ja parempia resursseja yritysten kasvun rahoittamiseen. Julkinen raha kannattaa kohdentaa rahoituksen pullonkauluihin täydentämään yksityistä rahoitusta.

Suurten liikennehankkeiden rahoittamiseksi tarvitaan uusi väline, Valtion Infra Oy.

Biotaloudesta ja digitalisaatiosta kasvua

Biotaloudesta voidaan tehdä miljardiluokan menestystarina koko Suomelle. Uusiutuvia luonnonvaroja voidaan perinteisten alojen lisäksi hyödyntää esimerkiksi biomuovien, uudenlaisten pakkausten ja lääkkeiden valmistuksessa.

Hiilenmusta energiapolitiikka on ajettava alas lisäämällä kotimaista ja uusiutuvaa energiaa. Uusiutuvan osuus käyttämästämme energiasta pitää nostaa 32 prosentista yli 60 prosenttiin seuraavan 20 vuoden aikana. Puurakentamista pitää lisätä ja kaavoituksella edistää puun käyttöä myös kerrostalo- ja julkisessa rakentamisessa.

Suomen euromääräinen elintarviketuonti on kolminkertainen vieniimme verrattuna. Tätä ruokatasetta pitää oikaista miljardilla eurolla vahvistamalla puhtaiden elintarvikkeidemme arvostusta, kasvattamalla jalostusarvoa ja markkinoimalla tuotteitamme entistä paremmin. EU:n elintarvikkepolitiikassa on varmistettava kuluttajien oikeus ruuan kattaviin alkuperämerkintöihin ja tuotteiden jäljitettävyyteen. Alkutuottajille pitää taata oikeudenmukainen osuus elintarvikketun tulonjaossa.

Julkisen sektorin pitää varmistaa edellytykset digitaalisten palvelujen kehittymiselle. Kansalaisen pitää voida valvoa itsestään tallennettuja ja käytettyjä tietoja sekä hoitaa kaikki viranomaisasiointi sähköisesti. Nopea ja kohtuuhintainen laajakaistayhteys on turvattava kaikille kansalaisille ja yrityksille. Digitalisaatiolla ja tietojärjestelmien kuntoon laittamisella voidaan lisätä julkisen sektorin tuottavuutta, vapauttaa työntekijöiden aikaa asiakkaiden kohtaamiseen ja lisätä työhyvinvointia.

HUOLENPITO

Omaishoito ja vanhusten hoiva kuntoon

Omaishoitajat pitävät huolta ikääntyneistä, vammaisista tai muutoin jatkuvaa apua tarvitsevista läheisistään. Tällä hetkellä eri puolilla Suomea asuvat omaishoitajat ovat eriarvoisessa asemassa. Tuen taso vaihtelee riippuen kotikunnasta. Siksi omaishoidolle on laadittava yhtenäiset valtakunnalliset kriteerit ja omaishoitajien rahallinen tuki on siirrettävä Kelan vastattavaksi. Omaishoitajille pitää turvata myös riittävät tukipalvelut.

Jokaisella on oikeus hyvään ja arvokkaaseen vanhuuteen. Siihen kuuluu itsemääräämisoikeus, osallisuus ja turvallisuus. Jokaisen ikäihmisen on saatava tukea ja palveluita tarpeidensa mukaan.

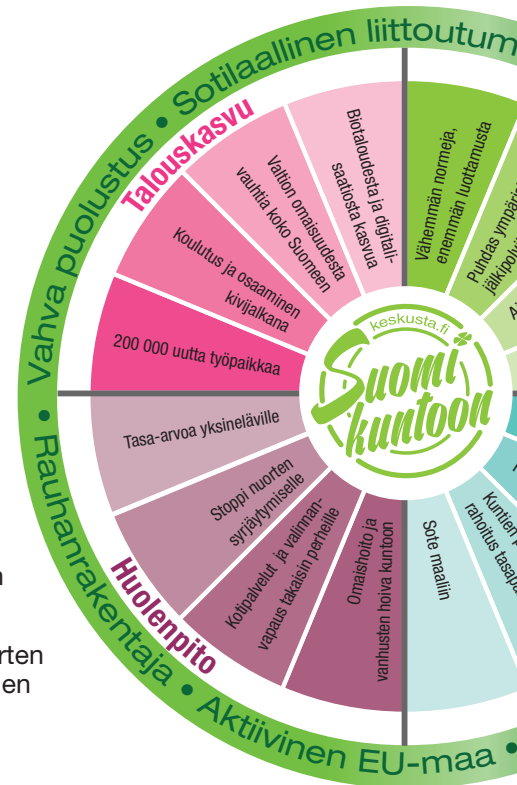
Perhehoitoa on yhä enemmän hyödynnettävä sijoitettujen lasten ja nuorten lisäksi myös ikäihmisten, kehitysvammaisten ja mielenterveyskuntoutujien kohdalla.

Kotipalvelut ja valinnanvapaus takaisin perheille

Suomi tarvitsee johdonmukaista ja eriarvoistumista vähentävää perhepolitiikkaa.

Perheillä pitää olla aito valinnanvapaus lastensa hoidon ratkaisuihin. Kotihoidon pakkokiintiöttäminen äidin ja isän kausiin ei ole toimiva ratkaisu. Etenkin pienten lasten vanhemmille pitää luoda entistä paremmat mahdollisuudet joustaviin työaikaratkaisuihin.

On lisättävä kunnallista kotipalvelua perheiden avuksi tilapäisissä vaikeuksissa. Parannetaan tiedon liikkumista lapsen asioissa eri toimijoiden välillä. Turvataan riittävä ja osaava lastensuojelun henkilöstö.

Stoppi nuorten syrjäytymiselle

Jokainen syrjäytynyt nuori on liikaa. Yhteiskunnalle hän maksaa elämänsä aikana 1,2 miljoonaa euroa, puhumattakaan inhimillisistä kärsimyksistä. Syrjäytymistä ei ratkaista kaavamaisilla ratkaisuilla kuten oppivelvollisuusiän nostolla.

Syrjäytymisvaarassa oleva nuori tarvitsee juuri hänelle räätälöityjä ratkaisuja. Peruskoulun jälkeistä opiskelupaikkaa vaille jäänyt nuori on viime kädessä haettava kotoa ja laadittava hänelle sopiva koulutus- tai harjoittelupolku työelämään.

On otettava käyttöön rinnalla kulkemisen toimintamalleja. Niissä yksi aikuinen ottaa vastuun nuoren kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista eikä nuorta pompotella luukulta toiselle.

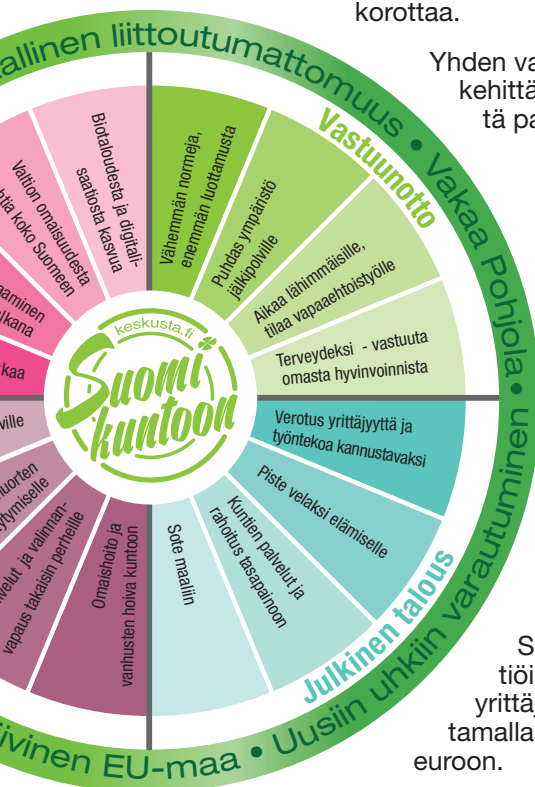
Puolustusvoimien kutsunnoista on kehitettävä koko ikäluokkaa, myös nuoria naisia, koskevat tulevaisuuskutsunnat. Niissä nuori voi käydä asevelvollisuutensa suorittamisvaihtoehtojen liksäksi läpi eri alojen ammattilaisten kanssa tulevaisuuteensa liittyviä asioita ja saada ongelmiinsa ohjausta ja tukea.

Tasa-arvoa yksineläville

Yksinelävien elämäntilanteet ja ongelmat on huomioitava nykyistä paremmin päätöksenteossa. Heidän köyhyyttään tulee ehkäistä pitämällä huolta perusturvasta ja tukemalla heidän työllistymistään. Yksinelävien tarpeet ja toiveet kohtuuhintaisesta asumisesta on saatava sanoista teoiksi.

Yhteiskunnassa tulee välttää sellaisia maksuja tai verotuksen muotoja, jotka asettavat yksinelävät eriarvoiseen asemaan. Kotitalousvähennyksen enimmäismäärä pitää yksinelävillä korottaa.

Yhden vanhemman perheitä pitää tukea joustavilla päivähoitojärjestelyillä ja kehittämällä kunnallista kotiapua tukemaan näiden perheiden arkea nykyistä paremmin.

JULKINEN TALOUS

Verotus yrittäjyyttä ja työntekoa kannustavaksi

Suomalaisten verotus on jo maailmanennätysluokkaa. Emme voi enää kiristää kokonaisveroastettamme. Verotuksen pitää olla enustettavaa, johdonmukaista ja sitä pitää yksinkertaistaa. Sen pitää kannustaa työntekoa, yrittämistä sekä riskinottoa.

Suurten yritysten yhteisöveroalennuksen vastapainoksi henkilöyhtiöiden ja toiminimien asemaa pitää parantaa esimerkiksi verotuksen yrittäjävähennyksellä. Itsensä työllistävien asemaa on helpotettava korottamalla alv-velvollisuuden alarajaa 10 000 euroon ja huojuennusalueita 40 000 euroon.

Yritysten kasvun ja työllistämismahdollisuuksien vahvistamiseksi on luotava uusi varausjärjestelmä, joka mahdollistaa osan voitosta jättämisen varauksena yritykseen siten, että varaus on purettava esimerkiksi seuraavan neljän vuoden aikana.

Riskinottamiseen kannustetaan esimerkiksi mahdollistamalla luovutustappioiden vähentäminen muista pääomatuloista. Yritysverotuksessa luovutetaan tulolähdejaosta.

Piste velaksi elämiselle

Suomi tarvitsee rohkean talousohjelman. Valtion velaksi eläminen on saatava loppumaan 6-7 vuodessa. Tärkeintä on saada Suomen talous kahden prosentin kasvu-uralle viimeistään vuonna 2019 ja siten turvata hyvinvointimme edellytykset.

Valtiontalouden todellinen alijäämä on painettava alle kahden miljardin euron ja kuntatalouden alijäämä noin miljardiin seuraavalla vaalikaudella. Talousohjelma merkitsee tiukkaa julkisen sektorin menokuria, tuottavuuden parantamista, turhan sääntelyn purkamista ja tarvittaessa 2 miljardin menosäästöjä. Suuret uudistukset kuten eläkeuudistus, muu työurien pidentäminen ja taistelu harmaata taloutta vastaan pitää viedä määrätietoisesti maaliin.

Kuntien palvelut ja rahoitus tasapainoon

Valtion kuntapolitiikan on oltava pitkäjänteistä ja luottamusta rakentavaa. Kuntien tehtävät ja rahoitus on saatava tasapainoon. Kuntien toimintatapoja pitää uudistaa, niitä ohjaavia normeja on uskallettava purkaa ja uusien tehtävien antamisesta kunnille tulee pidättäytyä. Vapaakuntakokeilu on aloitettava. Valtionosuusuudistusta on korjattava kiinnittämällä nykyistä enemmän huomiota kuntakohtaisiin vaikutuksiin sekä ennaltaehkäisevän työn palkitsemiseen.

Kunnallista itsehallintoa on puolustettava. Emme hyväksy pakkoliitoksia vaan liitosten pitää perustua vapaaehtoisuuteen.

Tavoitteena pitää olla kansanvaltainen aluehallinto ja nykyistä huomattavasti kevyempi keskuhallinto. Alueellista kehittämistä ja toimivaltaa edellyttävät tehtävät tulee koota kansanvaltaisen maakuntahallinnon vastuulle.

Sote maaliin

Kansalaisten on päästävä asuinpaikasta riippumatta lääkäriin nopeasti ja kohtuullisen matkan päässä. Väestöryhmien välisiä terveys- ja hyvinvointieroja on kavennettava. Sosiaali- ja terveyspalvelujen pitää pelata nykyistä paremmin yhteen. Painopistettä on siirrettävä perustason palveluihin, terveyden edistämiseen ja ongelmien ehkäisyyn. Tämän vuoksi sote-uudistus pitää saada maaliin.

Sote-palvelujen rahoitusta pitää yksinkertaistaa ja selkiyttää kohti yksikanavaisuutta. Palveluisa pitää asiakkaiden valinnanmahdollisuuksia lisätä.

Tietojärjestelmät pitää saada toimiviksi ja työntekijöiden aikaa vapauttaa näin asiakkaiden kohtaamiseen. Yksi yhteensopiva sote-palveluväylä on otettava käyttöön viimeistään 2019.

ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIikka

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan ykköstavoite on vakauden säilyttäminen Pohjolassa ja Itämeren alueella. Suomi jatkaa aktiivista ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, jonka kulmakivinä ovat hyvät suhteet naapureihin, kansainvälinen yhteistyö, sotilaallinen liittoutumattomuus sekä oma vahvistettu puolustus perustana yleinen asevelvollisuus ja koko maan puolustaminen.

Suomi kehittää Naton rauhankumppanuutta ja ylläpitää mahdollisuutta hakea Nato-jäsenyyttä, mikäli valtionjohto ja suomalaiset kansanäänestyksen kautta päätyisivät joskus uuteen perusratkaisuun. Puolustusyhteistyötä Ruotsin kanssa tiivistetään.

Uusiin ughiin, kuten kyberhyökkäyksien torjuntaan, panostetaan. Suomi voi korkean teknologian maana kehittää kyberturvallisuudesta ja yksityisyydensuojan turvaamisesta itselleen uuden kasvualan.

Pohjoismaista yhteistyötä on tiivistettävä esimerkiksi arktisessa politiikassa ja EU:n ja YK:n puitteissa etenkin ihmisoikeuksien edistämiseksi. Kansainvälisessä toiminnassa ja kehitysavussa painotetaan rauhan rakentamista, ihmisoikeuksia sekä ihmiskunnan suurten uhkien, ilmastonmuutoksen, köyhyyden sekä ruoka-, vesi- ja energiapulan torjuntaa. Ruokaturva – riittävän ravinnon turvaaminen kaikille – on nostettava Suomen kehityspolitiikan kärkitavoitteeksi.

Euroopan unionin tärkein tehtävä on yhä rauhan ja vakauden vahvistaminen maanosassamme ja maailmalla. Suomen pitää jatkaa EU:ssa rakentavaa, määrätietoista ja ajoissa tapahtuvaa vaikuttamista ja huolehtia erityisolosuhteistamme lähtevistä kansallisista eduistamme. Unionin on keskityttävä suuriin kysymyksiin, lakattava puuttumasta liikaa yksityiskohtiin ja annettava jäsenvaltioille liikkumatilaa. EU:ssa jäsenvaltioiden yhteistyön on oltava käytännönläheistä. Yhdessä sovittuja sääntöjä on noudatettava.

Sisäistä turvallisuutta on vahvistettava. Poliisin, ambulanssin ja pelastustoimen on oltava vaaratilanteissa paikalla nopeasti. Sopimuspalokuntien kaltaisen vapaaehtoistoiminnan edellytyksistä ja esteiden poistamisesta on huolehdittava. Poikkeustilanteissa – kuten laajoissa myrskytuhoissa ja sähkökatkoissa - on turvattava toimiva tiedonkulku ja avunsaanti.